

16:1-5 Sheltering refugees

1. Malbim to Yeshayah 16:1-5

בא ליעצם איך ינצלו, ואמר שאין להם הצלה, רק לשלוח שליח לבני ירושלים ולבקש מאתם שיתנו להם חירות לגור ולהסתתר בארץ יהודה, וישים בפי השליח מה שידבר אל הר בת ציון (פסוק ג - ד). והנביא מבטיחם כי בני יהודה ירחמו עליהם וימלאו בקשתם, אבל רואה כי מואב בגאותו אינו רוצה להשפיל עצמו לבקש הצלה מבני יהודה, ולכן אמר כי הם אשמים בעצמם...

(ג) הביאי. עתה ישים הנביא בפי הכר הזה הדברים אשר ידבר אל הר בת ציון... העם הנלחץ מצורריו ויבקש עזר לחסות בצל עם אחר, יהיה זה באחד משלשה פנים, א] אם העם הנרדף עוד יש לו כח וגבורה למלחמה לנצח את אויביהם, רק שאינו יודע התחבולות... ועז"א "הביאי עצה" שנתגבר בעצמנו על האויב. ב] אם העם הנרדף תש כחם מלעמוד נגד הצר הצורר אותם, יבקשו מהעם האחר שהם ישלחו להם גדודים וצבא מחנות ויעשו משפט באויביהם, עז"א, "אם רואה אתה שאין עצה שאנחנו בעצמנו נתגבר על האויב, א"כ 'עשי פליטה' ומשפט צדק לריב ריבנו מצד היושר והמשפט." ג] אם האויב חזק כ"כ שגם העם המבוקש מאתם עזר לא יוכלו לעמוד כנגדו, יבקשו מהם עכ"פ שיפתחו להם שערי מדינתם לקבל פליטיהם ולהסתירם מחמת אויב, עז"א "ואם אין בכחך שתלחם בעדנו, עכ"פ 'שיתי כליל צלך' וסתרי נדחים:"

He came to counsel them on how to be saved. He said they have no escape other than to send an agent to Jerusalem, to ask them to allow them to live and take shelter in Judea. He placed in the mouth of the agent that which he should say to the mountain of the daughter of Zion (16:3-4). The prophet promised that the Judeans would have mercy upon them and grant their request. But he saw that Moav, in their arrogance, would not want to lower themselves to seek salvation from Judea, so he said they are guilty themselves...

2. Ibn Ezra to Yeshayah 16:1-5

שלחו כר, מין ממיני הגמל שירוץ מגורת הכרי והרצים [מלכים ב' י"א י"ט], ויש אומרים כי מושל ארץ תואר הכר בעבור שפסיעתו בארץ גדולה מכל פסע, והנכון להיות כר סמוך כי לא ימצא רק אצל המושלים:..

"הביאי", דברי הנביא למואב, קודם שתבא לך זאת הצרה הביאי לנפשך עצה...: "צלך", שתסתיירי ישראל בברחם אליך נדחי' ממקומם:.. "יגורו, נדחי", דברי הנביא או ד' בעבור כבוד ישראל: מפני שודד, ששדד שומרון והוא מלך אשור: כי וגו', עוד יבוא עת שיאבד זה הנוגש ויכלה השוד:

Send a *kar* – a kind of fast camel, as in Kings II 11:19. And some say a ruler is described as a *kar*, because his step is larger than any other. It appears correct to say *kar* is linked [with the subsequent words], for it is only found with rulers...

"Bring" – The prophet addresses Moav, "Before the trouble befalls you, take counsel yourself"... "Your shelter" – Shelter Israel when they flee to you, when they are pushed from their place...

"They will live, My refugees" – The prophet's words, or those of Gd, for the honour of Israel. "Before the despoiler" – who despoiled Samaria; the King of Assyria. "For, etc." A time will come when this oppressor will be lost, and the spoils will end.

3. Radak to Yeshayah 16:4

היה לך להסתירם כי הנה עתה אפס השודד שלהם והמוצץ כל טובה והרומס ארצם כולם תמו, וזה אמרו על מפלת סנחריב בירושלם.

You should have sheltered them, for now their despoiler is gone, the one who squeezed out all good and trampled their land is entirely destroyed. It spoke of the fall of Sancherev in Jerusalem.

4. A third approach: The history of Moav and the Jews, and the Seed of David

16:6-12 The Land of Moav is in Ruins

5. The grapes of Moav <http://www.jrwinesjordan.com/vineyard/>, Devarim 32:32

6. Rashi to Yeshayah 16:8

שדמות הגפן ושורק הנזכרים כאן אינם אלא משל, והם מחנות וסיעות בימי העמים האלה וכת"י:

The grape vineyards and vines mentioned here are only a parable for the camps and caravans in the days of these nations. And so Yonatan explained it.

7. Radak to Yeshayah 16:6

לא אמת כזביו, כלומר דבריו שהיה מדבר בגאותו לא נתקיימו עתה שבאה אליו הרעה.

His lies are not true; meaning, that which he said in his arrogance has not been fulfilled, now that evil has befallen him.

8. Malbim to Yeshayah 16:11

הציג במשל את הכנור... ידמה את בני מעיו להמיתרים שעליהם יפרוט, ואת חלל גופו לחלל הכנור שמתוכו ישמע הקול.

He gave the *kinor* as illustration... He compared his innards to the strings one plays, and the hollow of his body to the hollow of a *kinor*, from which the sound is heard.

16:13-14 You have three years to go

9. Rashi to Yeshayah 16:13

מימים רבים לפני בא הרעה עליו ניבא לו ישעיה את זאת, ד"א מאז מאת אשר שכר בלק את בלעם:

For a long time before evil befell him, Yeshayah prophesied this. Or, "from then" – when Balak hired Bilam.

10. Rashi to Yeshayah 16:14

בשביל שלש שנים שסייעו את סנחרב כשצר על שומרון, ועזרוהו בלי בצע כאלו היו לו שכירים, לפיכך "ונקלה כבוד מואב" בין כל שאר המונו של סנחריב ששיטפם בשבי... וכן מפורש בסדר עולם...

ועוד יש לפרש "שלש שנים כשני שכיר" שלש שנים נגזרו עליכם לאורך זמן, אבל מצומצמין יהיו ולא תאחר עוד הפורענות כאשר ידקדק השכיר בשני שכירותו לצמצם:

Because of the three years when they assisted Sancherev when he besieged Samaria, and they helped him without profit, as though they were paid workers, therefore "The honour of Moav is shamed," among all of the rest of Sancherev's masses, as he flooded them in taking them captive... As in Seder Olam...

One could also explain "three years, like the years of a paid worker" – three years are decreed as your remaining time, but they will be precise, and the punishment will not delay, as a paid worker is precise in the years of his employment.

11. Ibn Ezra to Yeshayah 16:14

ד' גלה זה הסוד כי שלש שנים נשארו, וטעם "כשני שכיר" שכל יום יבשר נפשו מתי יגיע הקץ. כן הנביא היה שמח בגעת קץ אידם:

Hashem revealed this secret, that three years remained. And the meaning of "like the years of a paid worker" because each day he tells himself when the end will come. So the prophet rejoiced at the arrival of their destined end.

Chapters 17-18: Grouping Aram and Ephraim?

12. Rashi to Yeshayah 17:2

ומדרש אגדה מתמיה לפי שערוער מארץ ישראל היתה, שנאמר (במדבר לב) "ואת ערוער," עומד בדמשק ומכריו בערוער? אלא שהיו בדמשק שווקים כמנין ימות החמה, וכל אחת יש בה עכו"ם ועובדים לה יום אחד בשנה, וישראל עשו את כולן קבוץ אחד והיו עובדין את כלם בכל יום. לכך הזכיר מפלת ערוער אצל דמשק. ואני מפרשו לפי פשט המקרא על שנתחברו רצין ופקח בן רמליהו יחד.

A midrash is shocked – Aroer was in Israel, as in Bamidbar 32! He stands in Damascus and decrees upon Aroer?! But Damascus had markets like the days of the solar year, each holding an idol which was worshipped one day each year, and Yisrael brought them all together and served all of them daily. Therefore it mentioned Aroer beside Damascus. But I explain it per the simple message of the text, that Retzin and Pekach ben Remalyahu joined together.

13. Malbim to Yeshayah 17:1-2

אומר "ראה ההבדל בין דמשק ובין אפרים." דמשק אשר נחרבה הוסר לגמרי מלהחשב עוד בין חשבון הערים, רק יחשבוה מעתה בין חשבון של העיים הנעשים ע"י מפולת של הבתים... אבל ערי ערוער מאפרים העזובות מכבר, אינם שממות כ"כ, רק לעדרים תהיינה, ירעו שם עדרי צאן, ולא לבד שירעו שם לפרקים רק ורבצו בקביעות באין מחריד, כי לא ימצאו שם חיות רעות ומפולת בתים...

It said: See the difference between Damascus and Ephraim. Damascus, which was ruined, was entirely removed from being counted among cities, and would only be listed among ruins created by the fall of houses... But the cities of Aroer in Ephraim, already abandoned, are not as desolate. They are for flocks, flocks of sheep grazing there – and not only temporarily, but grazing permanently, without any frightening them, no wild beasts or falling houses there...

17:1-3 Introduction

14. Abarbanel to Yeshayah 17:2

וכל זה איננו שוה לי, כי ערוער אשר מעבר לירדן היה עיר אחת מבני גד, ואיך יכנה כל שבטי הראובני והגדי וחצי שבט המנשי בשם ערוער, לבד שהיתה העיר הקטנה שבערי גד ולכן נזכרה בכתוב באחרונה, ואם היתה עיר אחת איך יאמר הכתוב ערי ערוער, ולכן יהיה יותר נכון שנאמר שהיתה ערוער עיר גדולה לארם כוללת עיירות רבות, ואין זה ערוער של מואב, כי אם אחרת, שגם בבני עמון היתה עיר אחרת ששמה ערוער... אבל פירש שם "ערוער" מלשון חרבן.